
Miscellanea

*Leszek Pawłowicz**

STANOWISKO INSTYTUTU BADAŃ NAD GOSPODARKĄ RYNKOWĄ WOBEC OPODATKOWANIA BANKÓW W POLSCE

1. Podatek bankowy został wprowadzony w ostatnich latach w kilkunastu krajach jako reakcja na hazard moralny banków i jego niewyobrażalnie wysokie skutki dla podatników. Koronnym argumentem za wprowadzeniem dodatkowego opodatkowania banków był fakt, że prywatne banki doprowadziły do finansowej katastrofy i zostały uratowane z pomocą gigantycznych środków publicznych i teraz powinny zwrócić pieniądze (tzw. *financial crisis responsibility fee*).
W Unii Europejskiej rządy wydały na ratowanie banków w formie kapitałów, pożyczek i gwarancji 10,3% PKB UE z 2008 roku. W niektórych przypadkach koszty zażegnania katastrofy finansowej doprowadziły budżety państw do granic bankructwa. Na przykład w Irlandii, której dług publiczny przed kryzysem finansowym był najniższy w strefie euro i wynosił 25%, wzrósł do 123% w roku 2014.
2. W Polsce sytuacja taka nie miała miejsca głównie z powodu restrykcyjnych działań profilaktycznych nadzoru finansowego. Nie oznacza to jednak, że ryzyko destabilizacji systemu finansowego jest niskie. Najistotniejszym źródłem ryzyka dla stabilności finansowej polskiego sektora finansowego jest niedopasowanie struktury terminowej aktywów i pasywów. Polskie banki finansują długoterminową akcję kredytową (np. 30-letnie kredyty hipoteczne) pasywami o terminie

* Prof. Leszek Pawłowicz jest wiceprezesem zarządu IBnGR, kierownikiem Katedry Bankowości Uniwersytetu Gdańskiego.

wymagalności nieprzekraczającym jednego roku. Znaczna część tych kredytów denominowana jest w walutach obcych, co generuje dodatkowe ryzyko. Taka struktura finansowania powoduje szczególną podatność sektora na szoki zewnętrzne.

Generuje również ryzyko systemowe.

3. Ryzyko takie może towarzyszyć decyzjom związanym m.in. z dodatkowym, pochopnym opodatkowaniem banków, które mogą stanowić źródło kryzysu bankowego. Historia ostatnich kryzysów finansowych pokazuje, że ich konsekwencje kosztowe dla podatników sięgają nawet 20% PKB. Koszt ryzyka średnich rozmiarów kryzysu bankowego dla Polski można szacować zatem na ok. 150–200 mld zł, co równe jest skumulowanej wartości deficytu budżetowego z pięciu lat. Warto wartość tę skonfrontować z ewentualnymi wpływami do budżetu z tytułu podatku bankowego szacowanymi optymistycznie na poziomie 5 mld zł. Podejmując decyzje polityczne w tym obszarze, należy pamiętać, że **z ewentualnymi wpływami fiskalnymi na poziomie ok. 5 mld zł rocznie związane jest ryzyko destabilizacji systemu finansowego, o szacunkowym koszcie 150–200 mld zł.**
4. Często podnoszonym w Polsce argumentem na rzecz dodatkowego opodatkowania banków jest nadmiernie wysoka stopa zwrotu z kapitału dla właścicieli banków, wynikająca m.in. z wyłączenia usług finansowych z opodatkowania podatkiem VAT. Rodzi to opinie, że obciążenie sektora bankowego na rzecz budżetu jest zbyt niskie, a koszty pośrednictwa finansowego są zbyt wysokie, z czego wynika niezasażenie wysoka rentowność banków.

Teza o nadmiernie wysokiej rentowności banków, mająca swoje uzasadnienie w przeszłości, nie znajduje obecnie potwierdzenia w faktach. Od kryzysu finansowego w latach 2008–2009 RoE sektora bankowego pozostaje na zbliżonym poziomie do innych sektorów gospodarki¹. Średnia stopa zwrotu z zainwestowanych kapitałów (RoE) w polskim sektorze bankowym wynosi obecnie ok. 10% i jest istotnie niższa niż np. w budownictwie czy przemyśle chemicznym².

Przewidywana i oczekiwana stopa zwrotu z kapitału będzie w 2016 roku i najbliższych kilku latach znacznie niższa z powodu konieczności wdrożenia europejskich restrykcji regulacyjnych, a ponadto dodatkowych krajowych opłat o charakterze parapodatków, m.in. z wyższych opłat na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, opłat na rzecz funduszu wsparcia dla kredytobiorców mieszkaniowych

¹ Szerzej Raport Deloitte i IBnGR *Rentowność sektora bankowego w Polsce*, Warszawa-Gdańsk 2015, <http://www.ibngr.pl/Aktualnosci/Aktualnosci/Rentownosc-sektora-bankowego-w-Polsce>.

² *Średnie stopy zwrotu spółek GPW z podziałem na sektory*, www.biznesradar.pl oraz Raport Deloitte i IBnGR..., *op. cit.*

(600 mln zł), a także kosztów restrukturyzacji kredytów CHF, szacowanych minimalnie na 13,6 mld zł.

W rezultacie, nawet bez dodatkowego podatku bankowego, realne obciążenie banków będzie znacznie wyższe od oficjalnej stopy opodatkowania. Wprowadzenie w tych warunkach dodatkowego podatku bankowego może spowodować, że oczekiwana stopa zwrotu z kapitału będzie odstraszała inwestorów, a relatywnie dobra kapitalizacja i bezpieczeństwo polskiego sektora bankowego mogą przestać być atutem polskiej gospodarki.

Rozważając opodatkowanie sektora bankowego, należy zatem nie tylko odpowiedzieć na pytanie, ile powinny zarabiać banki, aby był to zarobek akceptowalny społecznie, ale również uwzględnić ryzyko zniszczenia atrakcyjności inwestycyjnej sektora dla prywatnego kapitału i konieczność zaangażowania środków publicznych w celu zapewnienia bezpieczeństwa systemu finansowego.

5. Powyższe konstatacje nie oznaczają jednak, że banki nie powinny być obciążone na rzecz dobra wspólnego, szczególnie na rzecz wzrostu stabilności systemu finansowego. **W istocie mamy do czynienia z wyborem między fiskalnym celem opodatkowania banków, z natury krótkookresowym, a „opodatkowaniem”, którego celem jest wzrost stabilności systemu finansowego** oznaczający redukcję ryzyka dla finansów publicznych w dłuższym okresie. Znaczna część krajów UE, które wprowadziły podatek bankowy, przeznacza wpływy z tego podatku na fundusze stabilizacyjne (np. Niemcy, Szwecja, Belgia, Cypr, Słowacja i Portugalia).
6. Lepszym rozwiązaniem dla Polski niż dodatkowe opodatkowanie banków w celach fiskalnych jest wybór takich rozwiązań, które skłaniałyby banki do bycia bardziej bezpiecznymi, również poprzez parapodatki na rzecz funduszy stabilizacyjnych. W Polsce funduszami takimi zarządza Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG)³. Warto zauważyć, że środki zgromadzone w BFG są częścią finansów publicznych⁴. Oznacza to, że środki zgromadzone w BFG wzmacniają

³ Obecnie główny parapodatek to tzw. opłata stabilizacyjna, którą banki płacą do BFG poza wpłatami na fundusz pomocowy. Ostatnie wypłaty na rzecz deponentów SKOK obniżyły fundusz BFG o ok. 3 mld zł. W roku 2015 podniesione zostały obowiązkowe opłaty na fundusz pomocowy (z 0,1% do 0,189% 12,5-krotności całkowitego wymogu kapitałowego) oraz na fundusz stabilizacyjny (z 0,037% do 0,05% 12,5-krotności całkowitego wymogu kapitałowego), co spowodowało wzrost obciążenia banków na rzecz BFG o ponad 80%, do kwoty ok. 2,2 mld zł. Oznacza to parapodatek na poziomie ok. 0,24 aktywów ważonych ryzykiem. Należy oczekiwać, że nie ulegnie on zmniejszeniu w przyszłości ze względu na konieczność uzupełnienia funduszy BFG oraz potencjalną restrukturyzację kolejnych SKOK, a także niektórych banków spółdzielczych.

⁴ Nowelizacja ustawy o finansach publicznych z 22 lipca 2015 r. wprowadziła zmiany do art. 112 aa, które wprowadziły BFG do grupy jednostek objętych stabilizującą regułą wydatkową. Ustawa weszła w życie 1 września 2015 r. (Dz.U. z 2015, poz. 1190). Oznacza to m.in., że ubytek środków zgromadzonych w BFG wpływa na relację deficytu budżetowego do PKB, a więc zwiększa

fundusze publiczne, co pozwala łatwiej realizować planowane cele polityki finansowej Państwa.

Dotychczas koszty działań profilaktycznych mających na celu wzmocnienie stabilności sektora bankowego obciążały w Polsce sektor bankowy, a nie podatników. Nie były to tylko parapodatki. Były to również restrykcyjne wymogi dotyczące adekwatności kapitałowej i konserwatywna polityka dywidendowa wymuszana przez KNF⁵. Wkrótce banki będą musiały spełnić dodatkowe wymogi połączonego bufora kapitałowego (zgodnie z art. 128 dyrektywy 2013/36/UE) oraz minimalnego wymogu dotyczącego zobowiązań kwalifikowanych (MREL – zgodnie z dyrektywą 2014/59/UE). Tylko opłaty na rzecz funduszu *resolution*, wynikające z dyrektywy o tzw. uporządkowanej upadłości banków, wyniosą dodatkowo 15 mld zł w ciągu najbliższych ośmiu lat⁶. Wpłynie to na wzrost kosztów finansowania i spadek relatywnie wysokiej obecnie stopy zwrotu z kapitału (RoE). Przy podejmowaniu decyzji o ewentualnym dodatkowym obciążeniu banków na rzecz stabilności należy brać pod uwagę wpływ tych decyzji na stopę zwrotu z kapitału, ponieważ nadmierny spadek atrakcyjności inwestycyjnej polskiego sektora bankowego może spowodować brak możliwości wzrostu kapitałów własnych banków, a więc może wywołać skutek odwrotny do zamierzonego. Wzmocnienie stabilności banków jest nie tylko warunkiem koniecznym zrównoważonego rozwoju gospodarczego, ale również warunkiem zwiększenia bezpieczeństwa finansów publicznych.

7. Podstawa naliczania podatków lub parapodatków może być różna. Wśród dyskutowanych ostatnio w Polsce propozycji wymienia się podatek od aktywów, podatek od transakcji lub podwyższenie CIT. Zalety i wady różnych wariantów podstawy opodatkowania banków przedstawione są w załączniku 2. Warto zauważyć, że zdecydowana większość krajów UE, która wprowadziła podatek bankowy, przyjęła nieprzypadkowo jako podstawę opodatkowania pasywa banków (z wyłączeniem kapitałów własnych)⁷.

Opodatkowanie pasywów wymagałoby co najmniej wyłączenia z nich kapitału własnego oraz długookresowych oszczędności (w tym listów zastawnych)

sza ryzyko objęcia Polski procedurą nadmiernego deficytu. Ta zaś utrudnia dostęp do środków UE i ogranicza potencjał inwestycyjny państwa.

⁵ Warto zauważyć, że zakaz wypłaty dywidendy, praktykowany przez KNF wobec części bardziej ryzykownych banków w Polsce, oznacza w praktyce opodatkowanie zysku stawką w wysokości 100% (czyli CIT = 100%).

⁶ Należy przypomnieć, że Komisja Europejska pozwała Polskę (i pięć innych krajów UE) do Trybunału Sprawiedliwości UE za niewdrożenie tzw. dyrektywy BRRD (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. powinna być zaimplementowana do ustawodawstwa krajowego do końca ub. roku), która ma zapewnić, by banki na skraju niewypłacalności mogły być poddane restrukturyzacji bez ponoszenia przez podatników kosztów ich ratowania.

⁷ Por. szerzej: Raport Deloitte i IBnGR..., *op. cit.* oraz Załącznik 1 do niniejszego stanowiska.

i innych dłużnych papierów wartościowych. W przeciwnym wypadku podatek działał by dodatkowo negatywnie na akumulację środków koniecznych dla kredytowania potrzeb inwestycyjnych wymagających „jak powietrza” długoterminowych pasywów.

Opodatkowanie aktywów ma sens w tych krajach, w których ma miejsce przerost sektora bankowego. Przy założeniu, że nie chcielibyśmy w Polsce ograniczyć dostępności kredytów dla gospodarki i ludności, należałoby unikać aktywów jako podstawy opodatkowania lub wyłączyć z nich kredyty. Średni poziom zadłużenia z tytułu kredytów jest i tak w Polsce 2,5-krotnie niższy niż przeciętnie w UE. Ponadto aktywa banków w Polsce są już obciążone opłatą od całkowitej ekspozycji na ryzyko w kwocie przekraczającej 2 mld zł.

Trzeba jednak mieć na względzie, że w dowolnej formie opodatkowanie pasywów lub aktywów banku może się przyczynić do powstania strat w części podmiotów sektora bankowego, co mieć będzie daleko idące konsekwencje wynikające z regulacji ostrożnościowych, a pośrednio może wpływać na zachowania deponentów. Żeby dobitniej wyrazić przedstawioną powyżej opinię, warto przeanalizować sytuację banku, wykazującego obecnie stratę, która w przypadku wprowadzenia podatku od aktywów lub pasywów uległaby istotnemu pogłębieniu. Sytuacja taka mogłaby doprowadzić do bankructwa tego banku albo konieczności dokapitalizowania ze środków publicznych.

Spośród analizowanych obecnie wariantów opodatkowania banków w Polsce najprostszy i najbezpieczniejszy wydaje się dodatkowy podatek od zysków. Oczywiście zredukuje on stopę zwrotu z kapitału, ale, w odróżnieniu od innych podatków powodujących wzrost kosztów, nie spowoduje, że będzie ona ujemna. Ponadto z dodatkowego obciążenia banków podatkiem od zysków można się łatwo wycofać, jeśli spowodowałoby to utratę atrakcyjności inwestycyjnej przez sektor, nie powodując katastrofy systemu finansowego. Nierozważne opodatkowanie aktywów, pasywów lub transakcji może do takiej katastrofy doprowadzić. Niezależnie jednak od decyzji, co powinno być podstawą naliczenia obciążeń dla banków, najistotniejsze jest, aby przyjęte rozwiązania nie naruszyły kruchej stabilności systemu finansowego. Ewentualne obciążenie banków powinno stanowić rozwiązanie systemowe, które stymuluje wzrost stabilności finansowej.

Dlatego, jakkolwiek przyjętoby podstawę opodatkowania, powinno się obciążać większym podatkiem banki prowadzące bardziej ryzykowną działalność i tworzące zagrożenie dla stabilności systemu finansowego, a mniejszym banki bezpieczne, nie stanowiące zagrożenia dla stabilności. Proponujemy rozważenie trzystopniowej skali opodatkowania banków w zależności od ryzyka, które kreują dla finansów publicznych, a więc w zależności od poziomu ich bezpieczeństwa. Na przykład bank zaliczony do kategorii III płaciłby 100% należnego podatku, bank zaliczony do kategorii II – 60% należnego podatku, a bank z kategorii I – 20% należnego podatku. Decyzję o zaliczeniu banków do określonej

kategorii powinien podejmować Komitet ds. Stabilności Finansowej. Powinien w tym celu przyjąć transparentne kryteria, np. dźwignię finansową, adekwatność kapitałową, ocenę BION albo kryteria planowane do obliczania składek na fundusz gwarancyjny banków opartych na ryzyku⁸. Rozwiązanie takie nie tylko stymulowałoby wzrost stabilności, ale również wzmacniałoby realną rolę nadzoru krajowego, co wydaje się szczególnie istotne dla kraju, który nie jest członkiem Unii Bankowej. Konkludując, jeśli podjęta została decyzja o opodatkowaniu banków, to kluczowe są trzy kwestie:

- ❖ aby nie dopuścić do niezamierzonej destabilizacji systemu finansowego, wszelkie ewentualne obciążenia powinny być nakładane w postaci dodatkowego podatku od zysku, a nie od aktywów, pasywów lub transakcji;
 - ❖ wpływy z podatku powinny być przeznaczane na fundusze stabilizacyjne, a nie na zaspokajanie bieżących potrzeb budżetowych, tym bardziej, że wycieki prawdopodobne będzie dalsze istotne uszczuplenie funduszy BFG;
 - ❖ wielkość należnego podatku powinna być uzależniona od ryzyka, które generują dla stabilności systemu bankowego poszczególne banki.
8. Koncepcje globalnego podatku bankowego (do którego w 2010 roku skłaniali się liderzy państw G-20) należą do historii⁹, podobnie jak do historii należy wysoka rentowność sektora bankowego. Również Węgrzy planują od przyszłego roku obniżenie najwyższych w UE podatków od banków, ponieważ spowodował on negatywne skutki nie tylko dla sektora bankowego, ale i dla gospodarki¹⁰. Jeśli dyskutujące obecnie o opodatkowaniu banków państwa UE osiągną wspólne stanowisko, wówczas Polska powinna wprowadzić podatek bankowy analogiczny jak w pozostałych państwach UE. Nic jednak nie wskazuje na to, aby takowy *consensus* został osiągnięty. Reasumując, powinniśmy starać się być liderem w działaniach na rzecz wiarygodności systemu bankowego, a nie wyższego jego opodatkowania.

Program „3 x rozwój” wymaga odpowiedniej siły banków i innych instytucji finansowych, dodatkowe obciążenia to krok w przeciwnym kierunku.

⁸ Projekt z 8 października 2015 r. Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad opracowywania metod obliczania składek na fundusz gwarancyjny banków wnoszonych przez banki i oddziały banków zagranicznych opartych na ryzyku oraz sposobów ich wnoszenia.

⁹ Kompleksowo zagadnienia te zostały przedstawione w monografii P. Deca i P. Masiukiewicz. *Podatek bankowy*, C.H. Beck, Warszawa grudzień 2013.

¹⁰ Por. Raport Deloitte i IBnGR..., *op. cit.*

Załącznik 1
Podatki bankowe w wybranych krajach europejskich

Państwo	Rok wprowadzenia	Stawka	Podstawa opodatkowania	Wyłączenia	Koszt podatkowy	Wpływy z podatku
Austria	2011	0,09%–0,11% (>20 mld EUR)	Pasywa	Kapitał, depozyty ubezpieczone, niektóre inne zobowiązania. Kwota wolna 1 mld EUR	Tak	Budżet centralny Fundusz stabilizacyjny (lata 2012–2017)
Belgia	2012	0,035%	Pasywa	Kapitał, depozyty ubezpieczone	Tak	Fundusz stabilizacyjny
Cypr	2011	0,15%	Pasywa	Opodatkowane tylko depozyty	Nie	Budżet centralny Fundusz stabilizacyjny
Finlandia	2013	0,125%	Aktywa (RWA)	Podstawa opodatkowania to aktywa wazone ryzykiem	Nie	Budżet centralny
Francja	2011	0,539% (stopniowa redukcja do 0,141% w 2019 r.)	Minimalny wymóg kapitałowy	Kwota wolna 500 mln EUR	Tak	Budżet centralny
Łotwa	2011	0,072%	Pasywa	Kapitał, depozyty objęte systemem gwarantowania, obligacje hipoteczne, zobowiązania podporządkowane	Tak	Budżet centralny
Holandia	2012	0,022%–0,044%	Pasywa	Kapitał, depozyty ubezpieczone. Kwota wolna 20 mld EUR	Nie	Budżet centralny

Niemcy	2011	0,02%–0,06% 0,0003%	Pasywa Instrumenty pochodne	Kapitał, depozyty ubezpieczone. Kwota wolna 200 mln EUR	Nie	Fundusz stabilizacyjny
Portugalia	2011	0,01%–0,085% 0,001%–0,0003%	Pasywa Instrumenty pochodne	Kapitał, depozyty ubezpieczone. Instrumenty pochodne służące zabezpieczeniu	Nie	Budżet centralny
Słowacja	2012	0,2% (w latach 2012–2014 0,4%)	Pasywa	Kapitał, dług podporządkowany, długoterminowe zobowiązania wewnątrzgrupowe	Tak	Fundusz stabilizacyjny (cel 1,45% aktywów sektora)
Szwecja	2009	0,036%	Pasywa	Kapitał, zobowiązania podporządkowane, zobowiązania wewnątrzgrupowe	Tak	Fundusz stabilizacyjny
Węgry	2010	0,53% > 50 mld HUF (0,31% od 2016), 0,15% < 50 mld HUF	Aktywa	Pożyczki międzybankowe. Pożyczki dla przedsiębiorstw finansowych	Tak	Budżet centralny
Wielka Brytania	2011	0,21% 0,105% dla zobowiązań długoterminowych (od kwietnia 2015 r.)	Pasywa	Kapitał, depozyty ubezpieczone. Kwota wolna 20 mld GBP	Nie	Budżet centralny

Źródło: OECD, akty prawne, regionalne biura Deloitte, artykuły internetowe [za:] *Rentowność sektora bankowego w Polsce*, Kongres Bankowości Detalicznej, listopad 2015, <http://www.ibnng.pl/Aktualnosci/Aktualnosci/Rentownosc-sektora-bankowego-w-Polsce>

Załącznik 2
Zalety i wady różnych wariantów podstawy opodatkowania banków

	Zalety	Wady
<p>Podstawa naliczenia podatku/opłaty</p> <p>Aktywa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla skalę podstawowej działalności banku 	<ul style="list-style-type: none"> - pomija zobowiązania wynikające z operacji pozabilansowych - nie uwzględnia ryzyka - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu ryzyka i rentowności) - opodatkowaniu podlegają pozycje, z którymi nie wiąże się żadne ryzyko, bądź ekspozycja ryzyka jest na minimalnym poziomie (np. gotówka, środki w banku centralnym, ekspozycje wobec Skarbu Państwa itd.) - opodatkowaniu podlegają pozycje, będące efektem przyjętych zasad rachunkowości (np. aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, rozliczenia międzyokresowe kosztów itd.) - opodatkowaniu podlegają pozycje, które posiadają zabezpieczenie (albo w postaci funduszy własnych, albo rezerw celowych) - opodatkowaniu podlegają pozycje, które są podstawą ustalania wpłat na pokrycie kosztów nadzoru nad bankami – prowadzi to <i>de facto</i> do wielokrotnego „opodatkowania” - zagrożenie ograniczenia działalności bankowej (w tym wyhamowanie akcji kredytowej) - uwzględnienie pozycji pożyczek międzybankowych może ograniczyć ten rynek, powodując trudności w zarządzaniu płynnością krótkoterminową banków - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów
<p>Aktywa wazone ryzykiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla skalę podstawowej działalności - uwzględnia ryzyko kredytowe związane z posiadanymi aktywami 	<ul style="list-style-type: none"> - pomija zobowiązania wynikające z operacji pozabilansowych - nie odzwierciedla profilu ryzyka banku - nie uwzględnia ryzyka innego niż kredytowe - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu rentowności) - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów

<p>Aktywa i zobowiązania pozabilansowe ważne ryzykiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla skalę działalności - odzwierciedla kluczowe ryzyko działalności 	<ul style="list-style-type: none"> - nie uwzględnia ryzyka innego niż kredytowe - niewystarczająco odzwierciedla profil ryzyka banku - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu rentowności) - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów
<p>Pasywa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla skalę podstawowej działalności banku 	<ul style="list-style-type: none"> - pomija zobowiązania wynikające z operacji pozabilansowych - nie uwzględnia ryzyka - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu ryzyka i rentowności) - opodatkowaniu podlegają pozycje będące efektem przyjętych zasad rachunkowości (np. rezerwy – w tym z tytułu odroczonego podatku dochodowego, rozliczenia międzykresowe kosztów itd.) - opodatkowaniu podlegają pozycje (zobowiązania podporządkowane), które stanowią stabilne źródło finansowania i są narzędziem dla dyscypliny rynkowej - zagrożenie ograniczenia działalności bankowej (w tym wyhamowanie akcji kredytowej z powodu braku finansowania) - uwzględnienie pozycji pożyczek międzybankowych może ograniczyć ten rynek, powodując trudności w zarządzaniu płynnością krótkoterminową banków - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów
<p>Zobowiązania</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dobrze odzwierciedla skalę pomocy potrzebnej w przypadku upadłości banku - motywuje do dokapitalizowania banku 	<ul style="list-style-type: none"> - uwzględnia opodatkowanie depozytów, które podlegają gwarancjom - opodatkowaniu podlega pozycja (środki pieniężne zgromadzone na rachunkach banku) stanowiąca podstawę ustalenia rezerwy obowiązkowej i funduszy ochrony środków gwarantowanych – prowadzi to <i>de facto</i> do wielokrotnego „opodatkowania” - uwzględnia opodatkowanie długoterminowych zobowiązań, które są konieczne dla dopasowania struktury terminowej bilansu (finansują długoterminowe aktywa) - opodatkowaniu podlegają pozycje (zobowiązania podporządkowane), które stanowią stabilne źródło finansowania i są narzędziem dla dyscypliny rynkowej - opodatkowaniu podlegają pozycje, będące efektem przyjętych zasad rachunkowości (np. rezerwy – w tym z tytułu odroczonego podatku dochodowego, rozliczenia międzykresowe kosztów itd.) - zagrożenie ograniczenia działalności bankowej (w tym wyhamowania akcji kredytowej z powodu braku finansowania) - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów

Podstawa naliczenia podatku/opłaty	Zalety	Wady
<p>Pasywa z wyłączeniem kapitału własnego i gwarantowanych depozytów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nie są opodatkowane pozycje, które stanowią zabezpieczenia przed ryzykiem (kapitały własne) - nie są opodatkowane pozycje, które stanowią podstawowe operacje bankowe i są chronione przez system gwarantowania depozytów - motywuje do finansowania działalności w bezpieczny sposób, co powinno zwiększyć dokapitalizowanie sektora i powodować koncentrację na tradycyjnych, podstawowych usługach bankowych 	<ul style="list-style-type: none"> - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu rentowności) - opodatkowaniu podlegają pozycje (zobowiązania podporządkowane), które stanowią stabilne źródło finansowania i są narzędziem dla dyscypliny rynkowej - opodatkowaniu podlegają pozycje będące efektem przyjętych zasad rachunkowości (np. rezerwy – w tym z tytułu odroczonego podatku dochodowego, rozliczenia międzyokresowe kosztów itd.) - ryzyko zwiększenia kosztu pozyskania obcych źródeł finansowania - zagrożenie ograniczenia działalności bankowej (w tym wyhamowania akcji kredytowej z powodu braku finansowania)
<p>Suma bilansowa i zobowiązania pozabilansowe udzielone</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla pełną skalę działalności - uwzględnia najbardziej ryzykowne instrumenty (pozabilansowe) 	<ul style="list-style-type: none"> - wszystkie uwagi jak do sumy aktywów/pasywów (z wyjątkiem pomijania operacji pozabilansowych)
<p>Całkowity wymóg kapitałowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedla pełną skalę działalności - odzwierciedla poziom i profil ryzyka 	<ul style="list-style-type: none"> - opodatkowaniu podlega pozycja mająca zabezpieczenie w funduszach własnych banku – prowadzi to <i>de facto</i> do wielokrotnego „opodatkowania” - opodatkowaniu podlega pozycja stanowiąca podstawę ustalenia opłaty rocznej na rzecz BFG – prowadzi to <i>de facto</i> do wielokrotnego „opodatkowania” - nie uzależnia wymiaru podatku od kondycji finansowej banku (w tym poziomu rentowności)
<p>Zysk (ew. powiększony o wynagrodzenia/premie)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - częściowo odzwierciedla pełną skalę działalności - uzależnia wymiar podatku od kondycji finansowej banku 	<ul style="list-style-type: none"> - nie uwzględnia ryzyka prowadzonej działalności - abstrahuje od wartości potencjalnej pomocy z tytułu koniecznej restrukturyzacji - może prowadzić do celowego zmniejszenia efektywności działalności (zawyżania kosztów) - obniża atrakcyjność dla inwestorów

<p>Transakcje (obrot instrumentami finansowymi)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odnosi się do transakcji stanowiących źródło ryzyka - może prowadzić do zmniejszenia ryzyka systemowego - nie różnicuje warunków konkurencyjności dla różnych podmiotów - zastępuje podatek VAT, czyniąc obciążenia podatkowe bardziej sprawiedliwymi 	<ul style="list-style-type: none"> - może prowadzić do zniekształcenia cen instrumentów finansowych na rynku - tylko część odnosi się do ryzyka systemowego - trudności z uzgodnieniem podstawy opodatkowania (w tym – wycena instrumentów pochodnych) - zagrożenie arbitrażem, przechodzeniem w sferę nieregulowane - ograniczenie (lub wzrost kosztów) możliwości zabezpieczenia się przed ryzykiem przez instrumenty pochodne
<p>Czynności bankowe (finansowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odnosi się do transakcji stanowiących źródło ryzyka - zwiększa obciążenia podatkowe banków, niwelując negatywne skutki zwolnienia z VAT - w zależności od przyjętej wersji, może zniechęcać do podejmowania nadmiernego ryzyka - w zależności od przyjętej wersji, może motywować do zwiększania finansowania kapitałem własnym 	<ul style="list-style-type: none"> - opodatkowane są także tradycyjne operacje bankowe – ogranicza to rozwój banków - ryzyko wzrostu cen kredytów, spadku cen depozytów (przerzucenie podatku na klientów) - zagrożenie arbitrażem, przechodzeniem w sferę nieregulowane - utrata konkurencyjności banków (w tym na rzecz innych podmiotów finansowych, parafinansowych lub niefinansowych) - zwiększenie ryzyka systemowego na skutek przejęcia operacji bankowych przez substytuty nie podlegające nadzorowi - trudności z oszacowaniem podstawy opodatkowania
<p>Innowacyjne instrumenty finansowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odnosi się do transakcji stanowiących źródło ryzyka - nie różnicuje warunków konkurencyjności dla różnych podmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> - trudności ze zdefiniowaniem „innowacyjnych” operacji lub instrumentów - ryzyko zahamowania postępu i rozwoju sektora finansowego - trudności z uzgodnieniem podstawy opodatkowania (w tym – wycena instrumentów pochodnych)

Źródło: M. Marcinkowska, *Dodatkowe podatki i opłaty od banków – potrzeby praktyki i dylematy teorii finansów*, „Prace Naukowe UE we Wrocławiu” Nr 170; K. Jajuga (red.), *Finanse – nowe wyzwania teorii i praktyki. Problemy wiodące*, Wrocław 2011, s. 100–127.